

Asia: VN/30737/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston päätökseksi huoltovarmuuden tavoitteista

Lausunto

Lausunnot lukuun 1. Johdanto

Suomen Punaisen Ristin Veripalvelu (Veripalvelu) kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksensä ehdotukseen huoltovarmuuden tavoitteista. Suomen Punaisen Ristin muun toiminnan osalta lausutaan erikseen.

Veripalvelun tehtävänä on Tasavallan Presidentin asetuksen 827/2017 mukaisesti vastata verihuollosta Suomessa normaali- ja poikkeusoloissa. Veripalvelutoiminta liittyy kiinteästi terveyspalvelujärjestelmään. SPR Veripalvelu kiittää yleisesti siitä, että lausuttavassa olevassa versiossa huoltovarmuuden tavoitteista on huomioitu verihuoltoa osana terveydenhuollon kriittistä kansallista infrastruktuuria.

Verenluovutus on Suomessa vapaaehtoista ja vastikkeetonta, joten jatkuva kontakti väestöön eli verenluovuttajiin on välttämätön ja toimivan verihuollon perusta. Veripalvelun henkilökunta on yksinomaan työsuhteista. Suurin osa Veripalvelun noin 500 työntekijästä on terveydenhuollon ammattihenkilöitä, joilla tutkinnon lisäksi on alan vaatima pitkä perehdytys.

Johdannossa huoltovarmuus päätöksen merkitys esitetään ensi sijassa julkisen hallinnon näkökulmasta. Kokonaisturvallisuus muodostuu kansalaisyhteiskunnan eri tekijöiden yhteistyönä ja tämä olisi hyvä todeta jo päätöksen taustan yhteydessä.

Lausunnot lukuun 2. Huoltovarmuuden toteuttamisen lähtökohdat

Kansallisen varautumisen ja kansainvälisen verkoston merkityksen tunnistaminen on kannatettavaa. Olisi perusteltua todeta, että viranomaisten lisäksi kolmannen sektorin toimijoilla - esimerkiksi Punaisella Ristillä - on vakiintuneita menettelyjä kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen. Kansainvälisen avun vastaanottamisen mekanismien vaatimat panostukset tulisi tunnistaa yhtenä kansallisen varautumisjärjestelmän panostuksien sekä huoltovarmuuden rahallisen/taloudellisen tuen kohteena. Yrityksien lisäksi tulisi järjestöt, julkisoikeudelliset yhteisöt ja

muut järjestäytyneet toimijat tunnistaa Huoltovarmuuskeskuksen mahdollisten tukitoimien kohteena.

Huoltovarmuuden toimintakentän pitäminen selkeänä on tärkeää. Selkeys edesauttaa kriisitilanteiden johtamista ja hoitamista, ja joissa nopeus ratkaisee kriisi- tai häiriötilanteen menestyksekkään hoitamisen. Verihuollon kansallinen toimivuus on riippuvainen nopeista operaatioista verivalmisteiden lyhyestä kelpoisuusajasta johtuen.

Fyysisen materiaalin varastointi on perinteinen ja yhä keskeinen huoltovarmuuden ulottuvuus. Nykyisin yhtä tärkeää on logistiikan, tieto- ja toimintajärjestelmien sekä kriittisen osaamisen varmistaminen.

Digitaalisen toimintaympäristön merkitys kasvaa ja muuttuu jatkuvasti, joten panostukset siihen ovat aiheellisia. Kuten lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden osalta, myös verihuolto on täysin riippuvainen materiaaleista, joita tuodaan maan rajojen ulkopuolelta. Myös verihuollon varautuminen on riippuvainen riittävästä kansallisesta materiaalivarautumisesta. Materiaalisen varautumiseen ei tällä hetkellä löydy valtion tukimekanismeja, vaan on toimijan eli Veripalvelun vastuulla.

Kansainvälinen yhteistoiminta veripalvelulaitosten välillä on Euroopassa vakiintunutta ja Veripalvelulla on siinä merkittävä rooli. Kuitenkin Ukrainan kriisin alkuvaiheet osoittivat, että kansainvälisen avun tehokas antaminen ja vastaanottaminen vaatii entistä parempaa ennakkosuunnittelua ja koordinoitua. Näitä ollaan parhaillaan kehittämässä erilaisten kansainvälisten järjestöjen standardien pohjalta. Standardoinnin ja yhteistyösuunnittelun tukeminen olisi yleisemminkin hyvä tunnistaa huoltovarmuuspäätöksessä.

Lausunnot lukuun 3. Kehittämiskohteiden taustat ja tavoitteet

Verihuolto on osa Suomen terveydenhuollon infrastruktuuria. Verivalmisteet ovat välttämättömiä terveydenhuollon monissa toiminnoissa niin rauhan kuin poikkeusolojen aikana. Nopeat valmiste- ja palvelutarpeen muutokset ovat mahdollisia, joten Veripalvelu on valmistautunut niihin koko maan kattavalla organisaatiolla. Alueellisen varautumisen sijaan on nähdäksemme tarpeellista kehittää valtakunnallista toimintaa verihuollon kansallinen toimivuuden osalta, jota sairaalakohtaiset verikeskukset täydentävät omalla osaamisellaan.

Tilannekuvan jakaminen kentän eri toimijoille on aiheellista tunnistaa huoltovarmuuspäätöksessä selkeämmin tilannekuvan keräämiselle rinnakkaiseksi ydinprosessiksi. Tilannekuvan muodostaminen vaatii kaksisuuntaista tiedon jakamista sekä erityisosaamista.

Verihuollon kansallinen tilannekuva vaatii verivarastotietojen lisäksi esimerkiksi skenaariotietoa ennakoituista potilasmääristä riittävän verivalmistesaatavuuden varmistamiseksi ja mahdollistamiseksi. Henkilöstön ja osaamisen ylläpitäminen huoltovarmuuskriittisten toimijoiden käytössä myös poikkeusoloissa on varmistettava.

Sivun 11 lopussa oleva maininta kolmannen sektorin merkityksestä haja-asutusalueilla jää sanamuodoltaan epäselväksi.

Lausunnot lukuun 4. Toimialakohtaiset huoltovarmuustavoitteet ja kehittämiskohteet

Laboratoriopalveluiden merkitys terveydenhuollon kokonaisuudessa jää epäselväksi, kun laboratoriot mainitaan vain johdanto-osassa. Kliiniset tukipalvelut ovat olennainen osa hoitoa.

Selvyyden vuoksi olisi parasta käyttää termiä ”verivalmisteet” ”verituotteiden” sijaan. Verivalmisteiden tunnistaminen erääksi erityistä huomiota vaativaksi terveydenhuollon toiminnan edellytykseksi on paikallaan. Nähdäksemme olisi paikallaan selkeyttää myös verivalmisteita ja lääkinnällisiä kaasuja koskevan kohdan sanamuotoa siten, että suunnittelun kohteena olisi kansallisen tuotanto- ja palvelukyvyyn kehittäminen. Verenluovutus, verivalmisteiden valmistus sekä myös verivalmisteiden logistiikka on erityisosaamista ja perehdytystä vaativa toimiala, ja kansallinen verihuolto on riippuvainen riittävästä ja käytettävissä olevasta perehdytetystä henkilökunnasta tähän erityistehtävään.

Lausunnot lukuun 5. Huoltovarmuustoiminnan rahoitus ja kehitys

Nähdäksemme lisäresursointi on tarpeen muunkin kuin elinkeinotoimintaa koskevan tehostetun jatkuvuudenhallinnan ja/tai poikkeusoloja koskevien erityisvalmiuksien kehittämisessä.

Lausunnot lukuun 6. Valtioneuvoston tavoitteiden seuranta

Ei kommentoitavaa.

Muut selontekoa koskevat yleiset kommentit

Nähdäksemme selonteossa on esitetty hyviä tavoitteita ja linjauksia. Varautuminen erityyppisiin tilanteisiin voisi olla selkeämmin esillä kuin nykyisessä sotilaallisiin poikkeusoloihin painottuneessa versiossa. Olisi myös toivottavaa, että sektoriministeriöiden toimeenpanon seurantaan tulisi nykyistä selkeämpi malli.

Westman Pia
Suomen Punainen Risti, Veripalvelu

Ihalainen Jarkko
Suomen Punainen Risti, Veripalvelu